

SENSURVEILEDNING SOS1016, HØST 2019

Eksamensform: Tre dagers hjemmeeksamen, alle hjelpemidler tilgjengelig.

Gjennom sine besvarelser skal studentene vise i hvilken grad de har ervervet seg kompetansen som er beskrevet i fagets kunnskaps- og ferdighetsmål:

Kunnskapsmål - studenten skal:

- ha kjennskap til hvordan det norske samfunnet organiseres og styres
- ha kjennskap til hovedtrekk i den historiske utviklingen av "den norske modellen" for arbeidsliv og velferdsstat
- ha innsikt i sentrale prinsipper og målsettinger som "den norske modellen" bygger på, og hvordan prinsippene og målsettinger kan stå i motsetning til hverandre
- ha innsikt i hvordan internasjonalisering og endringer i det norske samfunnet påvirker "den norske modellen"

Ferdighetsmål - studentene skal kunne:

- skrive akademisk tekst med korrekt referanseføring
- analysere og sammenfatte sentrale teoretiske og empiriske sosiologiske bidrag som kan knyttes til det norske samfunn
- anvende sosiologiske perspektiver til å analysere tendenser eller dagsaktuelle fenomener i det norske samfunn.

Oppgavesettet er laget med tanke på å gi studentene anledning til å vise frem sin kompetanse på flest mulig av disse målene. Generelt skal studenter som viser kunnskaper og ferdigheter på alle disse punktene, ut fra en helhetsvurdering, premieres.

Studentene må bestå hver enkelt oppgave for å få bestått på eksamen. Oppgave 1 og 2 teller hver 25 prosent av karakteren, mens oppgave 3 teller 50 prosent. En helhetsvurdering av besvarelsen vil likevel være relevant for å sette endelig karakter.

Studentene er blitt bedt om å vise at de har lest og forstått bredden i pensum, og har blitt oppfordret til å trekke eksplisitt på pensum i besvarelsene sine. Studenter som lykkes med dette bør premieres. I oppgave 3 er det dessuten et minimumskrav knyttet til bruk av pensumtekster.

Emnet har et særlig fokus på akademisk tekst og det har gjennom semesteret vært arrangert praktiske workshoper om problemstilling og referanseføring. Det er derfor å forvente at studentene har et relativt høyt nivå på nettopp disse aspektene ved akademisk tekst.

Studentene er i forkant av eksamen blitt gjort oppmerksom på formen oppgavesettet kom til å ta. Oppgave 3 ligner i form på semesteroppgaven og skal sånn sett være en gjenkjennelig øvelse for studentene.

Under følger kommentarer og vurderingskriterier til de enkelte oppgavene. Oppgavetekstene står i boksene.

OPPGAVE 1:

1. **Begrepsavklaring.** *Lengde: maks 1 side per begrep.*

Velg deg to av de fire begrepene. Definer de to begrepene med utgangspunkt i pensum. Gi ett eller flere eksempler på hva begrepene refererer til eller kan brukes til å forstå.

a: Målstyring

b: To-forsørger/to-omsørger modell

c: Arbeidsmigrasjon

e: Kjønnsdelt arbeidsmarked

Oppgave 1 tester studentenes evne til å sammenfatte sentrale teoretiske sosiologiske bidrag og knytte disse til tendenser eller fenomener i det norske samfunn gjennom eksempler.

Generelle vurderingskriterier for oppgave 1:

- Studenten definerer begrepene med utgangspunkt i pensum.
- Studenten eksemplifiserer hva begrepene refererer til eller kan brukes til å forstå.
- Studenten fører kilder korrekt i løpende tekst og skriver en fullstendig litteraturliste som inkluderer alle kilder som er brukt i teksten (litteraturlista kan stå enten rett etter oppgaven eller til sist i besvarelsen, som én samlet litteraturliste for alle de tre oppgavene).

Kommentarer til hvert enkelt begrep:

A: *Målstyring* refererer til hvordan styring skjer gjennom målbare mål, gjerne tall, og er beskrevet i pensum som et definerende trekk ved vår tid. En god besvarelse kobler målstyring til nyliberalismen og til markedslogikker, og også gjerne til ideer om ledelse («management»). Det er også å forvente her at studenten klarer å problematisere målstyringen og vise til noen konsekvenser av målstyringen på individnivå, i arbeids- og organisasjonslivet og, bredere, for sosialiteten. Andre begreper som kvantifisering og standardisering vil være relevante i definisjonen av målstyring. Sentrale pensumtekster for å definere og eksemplifisere målstyring er Røyrvik (2017) og Tøndel (2013). I tillegg er flere kapitler (4, 5, 6, 7 og 8) i Widerberg (red.) (2015) relevante i denne sammenheng. Studentene har hatt to forelesninger som eksplisitt har handlet om målstyring (holdt av henholdsvis Røyrvik og Tøndel). Også i forelesningen om universitetet var målstyring tema.

B: *To-forsørger/to-omsørger modell* refererer til det som på engelsk kalles «dual earner/dual carer». Begrepet er i Brandth og Kvandes introduksjonskapittel i Fedrekvoten (2013) brukt for å karakterisere norske myndigheters familie- og arbeidslivspolitik. Begrepet forklares

også i Ellingsæter 2018, hvor det engelske begrepet er oversatt til en *forsørger-omsorgsmodell*. I begge pensumtekstene kobles begrepet til Esping-Andersens teoretisering av den sosialdemokratiske velferdsstaten og det han kaller en sosial likevektsmodell (jf. Ellingsæter). En god besvarelse kobler to-forsørger/to-omsorgermodellen til den nordiske modellen og teoretiseringen av denne, i tillegg til å skrive fram betydningen av likestilling som politisk målsetning de siste tiårene og et tilhørende historisk skift fra en mannlig forsørgermodell til to-forsørger/to-omsorgermodellen. Andre begreper som arbeidslinje, kjønnspolitiske regimer, familisering, individualisering og defamilisering er relevante i redegjørelsen for to-forsørger/to-omsorgermodellen. Den norske familiepolitikken, og da særlig fedrekvoten og kontantstøtten, har vært godt dekket i emnet og det er å forvente at studentene har greit styr på hva som kjennetegner den og derfor også kan eksemplifisere begrepets relevans. En god besvarelse bør ha med de to nevnte pensumtekstene. I tillegg er det flere relevante tekster om norsk familiepolitikk på pensum: Brandth og Kvande (2018, 2016), Kvande & Brandth (2016), samt Bungum og Kvande (2015), Bungum (2013 og 2008) og Leira (2012).

C: *Arbeidsmigrasjon* refererer til migrasjon hvor (hoved)årsaken til migrasjonen er arbeid. Denne definisjonen er hentet fra Odden (2018), som er pensumboka om migrasjon. I tillegg er arbeidsmigrasjon tema i pensumtekster som Rye (2018), samt kap. 8, 9, 11 og 14 og 15 i Bungum m.fl. (2015). En god besvarelse kontekstualiserer arbeidsmigrasjon i relasjon til andre former for migrasjon, men også til historiske hendelser, slik som EU-utvidelsene på 2000-tallet, og utviklingen i det norske arbeidsmarkedet i årene som har fulgt. Studentene har blitt introdusert for utfordringer knyttet til midlertidighet, sosial dumping og ulikhet i forbindelse med arbeidsinnvandring, samt spørsmål om integrering i norske lokalsamfunn og i det norske arbeidsmarkedet. I tillegg har au pair-migrasjon vært tematisert i kurset og av relevans her som en type migrasjon som per definisjon ikke er arbeidsmigrasjon, selv om au pair-institusjonen ser ut til å handle stadig mindre om kulturutveksling og stadig mer om import av arbeidskraft (arbeidsmigrasjon).

D (feilaktig ført som E i oppgaveteksten): *Kjønnsdelt arbeidsmarked* brukes for å snakke om skjevfordeling av kvinner og menn i arbeidsmarkedet. Et sentralt analytisk skille her er *kjønnsdeling på langs og på tvers*, som er redegjort for i Teigen (2014) og Reisel (2014). En god besvarelse beskriver disse to formene for kjønnsdeling, gjerne med eksempler på hvordan de arter seg, og får fram de forskjellige problemene knyttet til disse formene for kjønnsdeling (som maktfordeling, økonomisk ulikhet, frihet fra stereotyper). Det er også relevant her å komme inn på forskjellige forklaringer på kjønnsdelingen, gjerne med et analytisk skille mellom strukturelle, institusjonelle og individuelle forklaringer (eller lignende analytiske skiller brukt i pensumlitteraturen). Andre begrep av relevans for å definere og eksemplifisere er likestilling (Skjeie og Teigen 2005), kjønnnet arbeid og «kvinnearbeid», som har vært tematisert både i forelesning og i Christensen og Syltevik (2013).

OPPGAVE 2:

1. **Den norske modellen og NAV-skandalen.** *Lengde 1-2 sider.*

28.oktober 2019 ble det kjent at NAV gjennom en årrekke har praktisert regelverket for utbetaling av trygd ved opphold i EØS-land feil. Feilpraktiseringen har resultert i at en rekke personer har feilaktig blitt dømt til fengselsstraff.

I denne oppgaven skal du diskutere hvordan NAV-skandalen kan sies å utfordre eller reflektere trekk ved den norske modellen. Gi en definisjon på den norske modellen med utgangspunkt i pensum og velg deg ett eller flere kjennetegn ved den norske modellen som du bruker i diskusjonen din av NAV-skandalen.

Denne oppgaven tester studentenes kunnskap om velferdsstaten som en del av den norske modellen, samt de sentrale prinsipper og målsettinger som den norske modellen bygger på. Den tester dessuten ferdighetsmålet om å anvende sosiologiske perspektiver til å analysere tendenser eller dagsaktuelle fenomener i det norske samfunn.

Studentene står her fritt til å velge seg hvilket trekk ved den norske modellen de ønsker å gripe fatt i. Disse kan eksempelvis være tillit, arbeidslinja og likhet, uten at dette er ment å være uttømmende.

Vurderingskriterier oppgave 2:

- Studenten definerer den norske modellen med utgangspunkt i pensum.
- Studenten velger seg ett eller flere kjennetegn ved den norske modellen og diskuterer hvordan NAV-skandalen kan sies å utfordre eller reflektere dette/disse kjennetegnene.
- Studenten fører kilder korrekt i løpende tekst og skriver en fullstendig litteraturliste som inkluderer alle kilder som er brukt i teksten (litteraturlista kan stå enten rett etter oppgaven eller til sist i besvarelsen, som én samlet litteraturliste for alle de tre oppgavene).

OPPGAVE 3:

1. Langsvarsoppgave. Lengde 3-5 sider.

Velg én av de tre nyhetssakene under og les/hør denne. Velg deg en tematikk som er aktualisert i nyhetssaken. Formuler en selvstendig problemstilling med utgangspunkt i tematikken. Diskuter og besvar problemstillingen ved å bruke minst fem artikler/kapitler fra pensum. Besvarelsen må være strukturert med delkapitler.

A: Rørsla (2019, 11.september): Foodora-streiken kan endre fremtidens arbeidsliv [podkast]. *Frifagbevegelse.no/LO Media*. Hentet fra:

<https://play.acast.com/s/rorsla/foodora-streikenkanendrefremtidensarbeidsliv>

B: Mølstre, Celina Vaage & Ugland, Thea Gitmark (2019, 6.februar): Oda-Sofie (19) er fisker: - Kvinner blir ikke tatt seriøst, *NRK*. Hentet fra:

<https://www.nrk.no/sorlandet/oda-sofie-19-er-fisker--kvinner-blir-ikke-tatt-seriost-1.14409144>

C: Hagen, Joakim (2019, 16.oktober): Derfor stemmer jeg nei til EØS. *NRK*, hentet fra: <https://www.nrk.no/ytring/derfor-stemmer-jeg-nei-til-eos-1.14742913>

Oppgave 3 tester studentenes kunnskap om arbeidslivets organisering innenfor den norske modellen. Oppgaven tester studentenes evne til å anvende pensum til å diskutere et samtidig fenomen eller en aktuell hendelse, som introdusert i de vedlagte medietekstene.

Formen på oppgaven tilsvarer den obligatoriske innleveringen i emnet. Det er altså en form de har fått øve seg på og har fått veiledning på.

Vurderingskriterier for oppgave 3:

- Studenten formulerer en problemstilling som besvares ved hjelp av argumenter som baserer seg på minst fem tekster fra pensum.
- Studenten anvender pensum til å diskutere den sosiologisk relevante tematikken.
- Studenten forholder seg til formelle krav, fører kilder korrekt i løpende tekst og skriver en fullstendig litteraturliste som inkluderer alle kilder som er brukt i teksten (litteraturlista kan stå enten rett etter oppgaven eller til sist i besvarelsen, som én samlet litteraturliste for alle de tre oppgavene).

Oppgaven gir stor grad av valgfrihet til studentene. Nedenfor peker vi likevel på pensum som det vil være relevant å trekke på i besvarelsen av oppgaven.

Podkast A handler om en streik blant arbeidere innenfor den såkalte plattformøkonomien og den potensielle betydningen av en slik streik for det organiserte arbeidslivet i Norge. Den er sånn sett et eksempel på et samtidig fenomen som utfordrer, men også synliggjør noen av

kjennetegnene ved den norske modellen. Pensum knyttet til forelesningen om ordna forhold (uke 35) og midlertidighet (uke 37) er kanskje særlig relevante her, men det er åpning for andre løsninger på oppgaven.

Tekst B handler om kvinner i yrker og bransjer som tradisjonelt har vært – og fortsatt er – dominert av menn, slik som fiskeryrket. Her er det særlig pensum knyttet til forelesningen om kjønnet arbeid som utmerker seg som relevant.

Tekst C handler om konsekvensene av EU-utvidelsen og det norske EØS-medlemskapet for norske arbeidere og det norske arbeidslivet. Her er igjen pensum knyttet til forelesningen om ordna forhold (uke 35) særlig aktuelt, i tillegg til pensum til forelesningen om arbeidsinnvandring (uke 39).